

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI
SECȚIA ȘTIINȚE ALE VIEȚII**

**Bd. Ștefan cel Mare 1
MD-2001, Chișinău, Republica Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com,
sectiamed@asm.md, ssagricola@rambler.ru**

**ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA
SECTION LIFE SCIENCES**

**Ștefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.academia@gmail.com,
sectiamed@asm.md, ssagricola@rambler.ru**

AVIZUL CONSULTATIV AL SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului științific din cadrul Programului de Stat 20.80009.5107.15 ”Studii integrale privind utilizarea resurselor genetice la porumb pentru crearea și implementarea hibridilor competitivi și elaborarea elementelor tehnologice noi în contextul schimbărilor climaterice”, director de proiect: Dr. BOROZAN Pantelimon, Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor, Institutul de Fitotehnie ”Porumbeni”
pentru anii 2020-2023, perfectat în baza audierii raportului și a concluziilor experților confidențiali (Adunarea Generală a Secției Nr.2 din 19 februarie 2024)

1. Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute după implementarea proiectului

Conform rezultatelor obținute, scopul și obiectivele propuse au fost realizate cu succes după implementarea proiectului. Cercetările efectuate în cadrul proiectului au fost axate pe păstrarea și diversificarea genofondului de porumb, crearea hibridilor de porumb cu diferită perioadă de maturitate, caracterizați prin potențial înalt de producție și adaptabilitate la condițiile climaterice nefavorabile, studiul diferitor elemente ale tehnologiilor de producere, obiectivele propuse fiind realizate integral. Pe parcursul anilor 2020-2023 au fost studiate și reproduse un număr impunător de mostre din colecțiile de soiuri și populații locale, precum și colecțiile de mutații genetice, linii componente a hibridilor comerciali și analogilor de androsterilitate citoplasmatică; au fost create și analizate combinații hibride noi cu indici superiori de productivitate; au fost perfecționate tehnologiile de producere a semințelor în scopul obținerii semințelor calitative conform standardelor internaționale. Totodată, au fost optimizate dozele de îngrășăminte minerale în dependență de premergător și unele elemente tehnologice de cultivare.

2. Diseminarea rezultatelor obținute

Conform raportului la proiect, în perioada de referință au fost publicate 147 lucrări: culegeri de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale - 2; articole în: - reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS - 1; în alte reviste din străinătate recunoscute - 1; în reviste din Registrul National al revistelor de profil, categoria B - 3; în culegeri internaționale - 24; în culegeri de lucrări științifice editate în Republica - 37; în materiale ale conferințelor științifice internaționale (peste hotare)/ în Republica Moldova - 5/5; în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională - 15; teze - 40; recomandări - 2.

Obiecții: De remarcat că în majoritatea lucrărilor nu este inclusă referința la proiectul în cadrul căruia au fost realizate cercetările, ceea ce creează impedimente în aprecierea corectă a numărului

de publicații la proiect, la unele lucrări sunt indicate alte proiecte drept sursă de finanțare (ex. articolul din revista cu FI). De asemenea, o parte a articolelor din culegeri de peste hotare sunt publicate în ediții prădătoare (ca ex. ACTUAL SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD sau culegeri International Scientific and Practical Conference (<https://sci-conf.com.ua/>)).

3. Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute (brevete de invenție, alte forme de proprietate intelectuală, materializarea rezultatelor, perspective de implementare

Cercetările și valoarea socio-economică a rezultatelor sunt de o mare importanță pentru Republica Moldova. În perioada 2020-2023 activitatea inovațională include: 18 brevete pentru soi de plantă, 5 cereri de brevet de soi de plante aflate în examinare la AGEPI. Au fost transmiși spre testare 21 hibrizi de porumb, dintre care în Registrele Oficiale de Stat au fost incluși 18 hibrizi, inclusiv 3 - în România; 3 – în Kazahstan; 4 în Ucraina; 2 în Belarus și 6 în R. Moldova. Au fost implementați în producere 9 hibrizi noi. Au fost realizate 16 contracte cu agenții economici la producerea semințelor hibride (2020), 14 contracte de comercializare a formelor parentale (2022) etc. Perspectivele de implementare sunt largi.

4. Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat.

Ponderea tinerilor (până la 40 ani) angajați în proiect constituie – 14,8% (la data raportării). Nu s-au prezentat date despre pregătirea cadrelor tinere

Punctajul mediu acordat: 28,2

Concluzii și recomandări:

Proiectul evaluat are o importanță teoretică și aplicativă incontestabilă, contribuind la menținerea și diversificarea germoplasmei de porumb, care va servi drept bază genetică în crearea de noi hibrizi cu însușiri performante. Drept rezultat al cercetărilor realizate au fost obținute și implementate combinații hibride cu potențial mare de producție și stabilitate ridică a recoltelor, adaptate condițiilor pedoclimatice locale, fapt ce va permite diminuarea riscurilor și pierderilor asociate schimbărilor climatice. Au fost perfecționate metodele de producere a semințelor de porumb de calitate, s-au acumulat date privind efectul a cca 75 preparate de uz fitosanitar pentru protecția integrală a culturii. Au fost obținute 18 brevete pentru soi de plantă, alte 5 cereri de brevet sunt în examinare la AGEPI. Au fost transmiși spre testare 21 hibrizi de porumb, dintre în Registrele Oficiale de Stat au fost incluși 18 hibrizi, inclusiv 3 - în România; 3 – în Kazahstan; 4 în Ucraina; 2 în Belarus și 6 în R. Moldova. Au fost implemetați în producere 9 hibrizi noi. În vederea evitării confuziilor privind numărul de lucrări elaborate, se recomandă echipei din cadrul proiectului includerea în publicațiile ulterioare a mențiunii privind sursa de finanțare a cercetărilor (cifru/denumire - proiect sau subprogram). Totodată, se recomandă evitarea publicării materialelor în reviste prădătoare.

Se propune calificativul general: Foarte bine

Raport aprobat

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Eva Gudumac

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela Romanciuc